

dle § 228 c. ř. s., že kupní smlouva o nemovitosti jest pro tento případ po právu. Má však žalobu na splnění povinností vedlejších, na splnění toho, co je nutné vykonati, aby vůbec mohlo býti správním úřadem rozhodnuto o udělení či neudělení souhlasu. Jak daleko tato povinnost jde, jaký má rozsah, o tom rozhodne obsah smlouvy samé, resp. obecné zásady občanského práva.

Jiří Cerman:

SMĚNEČNÉ ŘÍZENÍ SPORNÉ.

Nový jednotný směnečný řád dotkl se i procesního směnečného práva a to dvojnásobem: jednak noveluje v článku II uvozovacích předpisů některá ustanovení procesní, t. j. §§ 557, 558 a formálně i § 559 civ. soudního řádu, jednak odstraniv zajišťovací postih jako takový, zjednodušil i řízení tím, že již nezná zajišťovacího směnečného příkazu. Ovšem uvedená novelisace spočívá zčásti právě v přizpůsobení procesních předpisů tomuto zániku příkazu zajišťovacího. Tyto novoty jsou podnětem, abychom obrátili pozornost k celým procesuálním úsekům směnečného práva, neboť vykazuje zajímavé sporné otázky, do jichž řešení zmíněná novelisace také zasáhla.

I. Celá struktura směnečného práva procesuálního sporného je dána tím, že příslušné předpisy, t. j. §§ 555—559 c. ř. s. jsou zařazeny mezi ustanovení o zvláštních řízeních. Podle § 559 c. ř. s. pro platební příkaz směnečný a další řízení o něm platí přiměřeně předpisy o řízení rozkazním, t. j. §§ 550—554 c. ř. s.

Právě zmínka § 559 c. ř. s., že rozkazní řízení je přiměřeně užiti i pro směnečné řízení, kde se navrhuje vydati platební příkaz, ukazuje jasně, že lze za směnečné řízení považovati i to, kde o takový příkaz neběží.

Zákon má tu na mysli arci jenom směnečněprávní nároky v technickém slova toho smyslu, t. j. kromě nároku hlavního, na zaplacení směnečného peníze s příslušenstvím vůči směnečně legitimovanému majiteli směnky takto legitimovanou, skripturním aktem zavázanou osobu, kterýžto nárok se právě obyčejně vymáhá především návrhem na vydání platebního příkazu ve směnečné žalobě vzneseným, nárok na vystavení směnečného duplikátu, nárok vůči uschovateli na vydání akceptačního exempláře a konečně nárok majitele opisu, na vydání prvopisu. Že tyto nároky jsou směnečně právní, v tom se nauka shoduje [ohledně směnečného duplikátu Rouček, str. 302, Smitek-Štěpina, str. 401, Švamberg, str. 194; ohledně vydání exempláře, zasláního k přijetí: Rouček, str. 312, Smitek-Štěpina, str. 408, Švamberg se nevyslovuje, ač velmi pěkně objasňuje hospodářskou funkci směnečného násobení (str. 194—197); ohledně vydání prvopisu majiteli opisu: Rouček, str. 318.].

Leč nauka nechce podříditi tyto směnečněprávní nároky řízení směnečnému. Zejména v tom směru jasně praví Neumann (ex 1914, str. 1587), že do směnečného řízení patří jenom nároky z vlastního skripturního aktu; při tom správně vylučuje žalobu ze směnečného obohacení (čl. 89 JSŘ), na vydání inkasovaného směnečného peníze proti prokuraindosatáři (čl. 18 JSŘ), avšak vedle toho nárok na vydání směnečných duplikátů (čl. 64 JSŘ), o němž i Smitek-Štěpina (str. 401), uvádějí, že se nehodí k uplatnění ve směnečném řízení procesním. Dále vylučuje Neumann nárok na vydání vyhotovení zasláního k přijetí (čl. 66 JSŘ), a na vydání originální směnky majiteli (indosovaného) opisu (čl. 68 JSŘ), Leč chceme-li tyto tři nároky vyloučiti ze zvláštního řízení směnečného, marně se ptáme, v čem vlastně spočívá důsledek toho, že — právě na rozdíl od směnečného obohacení atd. — jsou směnečněprávní a nikoli obecnoprávní

povahy. A není-li tu takového důsledku, že nároky patří či nepatří do této kategorie, pak padá vlastně pojem této kategorie, a nemělo by smyslu vůbec o nějakých směnečněprávních nárocích hovořiti. Zbývá jen vysvětlení v citovaném názoru Smitka-Štěpiny, že se uvedené nároky nehodí k uplatnění ve směnečném procesu. Materiálie (díl I., str. 377) naznačují sice, že ve sporech směnečných mělo býti použito obecných předpisů, které jevíly tehdy, u srovnání s tehdejšími josefinským soudním řádem, opravdu dosti pružnosti, potřebné pro takové, rychlejšího vyřízení požadující nároky, nebo předpisů o řízení rozkazním. Uznány tedy směnečné spory i mimo ty, které zahájeny vydáním směnečného příkazu, ale další důsledky výslovně z toho nebyly vyvozeny.

Tedy i mimo řízení zahájená žalobou na vydání směnečného příkazu, platí předpisy směnečného řízení o lhůtách §§ 555—556 c. ř. s., k nimž by bylo dodati ještě, že jsou potud dispositivní povahy, že návrhem na odsouzení v obecné lhůtě se žalobce vzdává zkrácené lhůty pariční (rozh. Rv II 761 ve Zprávách jedn. mor. 79/1911 Vážného sb. č. 6017). Samozřejmě nelze tak prodloužiti lhůtu k opravným prostředkům resp. restituční, vždyť to poslední věta § 555 c. ř. s. vylučuje výslovně.

Konečně platí pro směnečné řízení obecně předpis § 224, č. 1, dnes arci nepraktický, ježto vlád. nařízení č. 211/42 Sb. suspendovalo po dobu války soudní prázdniny vůbec.

II. Ještě širší nežli předpisy právě zmíněné jest zvláštní příslušnost soudů ve věcech směnečných. Neboť uplatňují se všechny nároky ze směnečných jednání co do příslušnosti věcné u soudu resp. před senátem obchodním (§ 51, č. 3 jur. normy). Nepřesahuje-li hodnota sporu částku 5000 K, přísluší spor před soud okresní (čl. I, č. 4 zák. č. 123/23 Sb.), v Praze před okresní soud obchodní.

Místně jest dán žalobci na výběr soud platebního místa (§ 89 jur. normy). Podle článku 2, odst. 3 JSŘ, není-li uvedeno ve směnce platební místo, hledí se na místo, uvedené u směnečnickova jména, jako na místo platební. To platí také co do příslušnosti soudu (Vážného sb. č. 11.097).

U soudu platebního místa lze žalovati podle § 93, odst. 2 jur. normy více zavázaných osob jako společníky ve sporu. To znamená podle názoru nauky (Neumann, str. 260—261), že nelze žalovati více osob zavázaných také u obecného soudu jednoho z nich, jak to u jiných společenství platí podle § 93, věty 1 jur. normy. Shodně praxe (Nowack 1448, Právník ex 1913, str. 51, repertorium nálezů č. 208).

Podle Roučka (str. 63), je-li u směnečnickova jména uvedeno více míst, platí první z nich za platební místo. O více směnečnicích se též nevyslovuje. Za to z funkce platebního místa a z redakčních dějin přesvědčivě dovedil Svamberg (str. 45, 46 a v Právníku 1941, str. 286), že je neplatná směnka, která neuvádějíc výslovného platebního místa, má více směnečnicků s bydlišti, stejně jako uvádí u jediného směnečnicka více bydlišť resp. míst. Neboť tu jakoby uváděla více platebních míst, což ji činí neplatnou. Shodně Slezák v Právní praxi, roč. V., str. 196, Vážného sb. č. 6803.*)

*) Podle toho bude bezpředmětné uvažovati, zda je správný názor nejvyššího soudu v rozh. č. 12.648 ex 1896, jež kritizuje Neumann, str. 253, 260.

Směnečné forum převažuje i předpis o příslušnosti podle zákona splátkového, neboť nejde o prorogaci (rozh. č. 1087 Nowackovy sb., Vážného sb. č. 11.065) viz nyní § 12 zákona č. 75/35 Sb.).

III. Jak již řečeno, jsou proti těmto předpisům, jichž se vlastně přímo nedotkla novelisace vládn. nař. č. 111/40 Sb., zvláštními předpisy §§ 557 až 559 c. ř. s., resp. obdoba §§ 550—554 c. ř. s. o směnečném příkazu, nyní jen platebním a mají také užší dosah. Jde tu o takovou zvláštnost oproti obecným předpisům procesním, že se zdá převažovati i širší dosah mající předpisy §§ 555, 556 c. ř. s. Neboť znamená přímé prolomení zásady o nutnosti slyšeti obě strany nebo aspoň dáti oběma příležitost k vyjádření před vydáním rozhodnutí in merito, jejíž porušení jinak je zmatečností (§ 477, č. 4 c. ř. s.). Ovšem i zde rozhodnutí to vejde v právní moc teprve, když byla tato možnost žalované straně dána a ta jí nepoužila a jest vyváženo tím, že podkladem rozhodnutí je listina, na které podpis žalované strany ospravedlňuje předpoklad, že závazek byl založen a dosud nebyl splněn, totiž prvopis směnky. Žalobce musí totiž předložit směnku v prvopise nepochybně pravém (§ 557 c. ř. s.). Vadilo by porušení papíru směnky, byla-li na př. natržena a slepena. Je-li podle směnečného práva potřebí protestu, nutno arci i ten v prvopise předložit. To platí i o účtu návratném (Š v a m b e r g, str. 27). O t t (díl III., str. 187) uvádí, že podpisem není napodobení písmen osobou negramotnou podle vzorce jí předloženého, neboť podpis předpokládá znalost písmen, z nichž se jméno skládá, takže píšící ví, co píše a napíše tak souhrn písmen těch jako své jméno svou rukou (rozh. II., č. 307).

Nejsou-li tu všechny tyto podmínky, soud zamítne návrh žalobců na vydání platebního příkazu směnečného. Proti této části usnesení lze rekurovati, což však nemá vliv na mezitím zahájené řízení o žalobě (N e u m a n n, str. 1586). Neboť současně se zamítnutím platebního příkazu nařídí soud o žalobě rok k ústnímu jednání příp. první rok, jak to předpisují §§ 554, 559 c. ř. s. V řízení tom, jak již řečeno, platí předpisy o zkrácených lhůtách a vyloučení restituce a obnovy (N e u m a n n, str. 1588, §§ 555, 556 c. ř. s.).

Uvozovací nařízení k JSŘ. přináší v čl. II, č. 1 jako nové znění § 557, další odstavec, novinku: předpis o platebním příkaze proti dlužníku, za něhož podepsal směnku z m o c n ě n e c. Tu je potřebí předložit i plnou moc a to ne snad jenom plnou moc všeobecnou, nýbrž vyžaduje se plná moc speciální. Ovšem podle praxe (Vážného rozh. č. 11.694) i nauky (Š v a m b e r g, str. 269 v Právniku 1941, R o u č e k, str. 79—80) postačí plná moc druhová, nemusí zníti na podpis určité konkrétní směnky. Z tohoto důvodu, že je plné moci potřebí k vydání platebního příkazu, doporučuje Š v a m b e r g (str. 88), aby při akceptaci zástupcem byla od něho plná moc vyžádána a podržena při směnce.

Obecně se o plné moci učí, že postačí, podepíše-li zástupce jméno zastoupeného (S m i t e k - Š t ě p i n a, str. 61, opačně Š v a m b e r g, str. 41) v úvaze, že jde o to, aby na směnce byl vůbec něčí podpis, nikoli, zda je vůbec někdo, příp. kdo zavázán. V Právniku (str. 269/1941) dochází týž k úsudku, že je neplatné prohlášení podpisem jména zastoupeného, učiněné zástupcem.

Celé nové znění § 557, odst. poslední podle čl. II, č. 1 uvoz. předpisů k JSŘ jest uvítati jako výslovné uzákonění toho, k čemu dosud dospěla nauka i praxe. Na žalobu takto doloženou, vydá soud směnečný platební příkaz, aby směnečný dlužník zaplatil žalujícímu věřiteli žádanou částku do 3 dnů pod exekucí.

IV. Všechno, co vadí závazku žalovaného dlužníka, co brání jeho vzniku nebo působí jeho zánik, jest mu žalováním volno uplatniti v uvedené lhůtě

směněnými námitkami. V nich musí podle zásady soustřed'ovací uplatnit vše, co proti nároku žalobcově má.

Dosah zásady soustřed'ovací podle § 558 c. ř. s. není arci v jednotlivostech tak jednoznačně vykládán. Celkem lze tu souhlasiti s názorem praxe, že lze ještě v ústním jednání uvést nové důkazy, ale i nové skutečnosti, pokud arci slouží k odůvodnění námitek ve lhůtě § 557 c. ř. s. vznesených (Vážného sb. rozh. č. 2336), při čemž nestačí, v námitkách uvést jen jakési heslo, bez skutkových okolností, z nichž námitky se vyvozují (táž sb. č. 11.943). Nelze tedy souhlasiti s názorem téže sb. č. 1174, 10.223, že žalobce smí přednésti novum a to opravňuje i žalovaného k přednesu takového, o písemné námitky neopřenému. Tím by se stala soustřed'ovací zásada ilusorní.

Jak naložiti podáním, v němž žalovaný dal na jevo úmysl, odporovati platebnímu příkazu, leč nikoli předepsanou formou? Již to vede k úsudku, že nelze takový neformální »odpor« bez obsahu, třeba v jediném vyhotovení, ve formě obvyklé v upomínacím řízení, ale včas soud podaný, odmítnouti, jak vyslovil nejvyšší soud v rozhodnutí č. 9690 Vážného sb. Neboť pokud jde o označení »odpor« místo správného »námitky«, nemá to význam podle výslovného předpisu § 85 c. ř. s. Nedostatek druhého pare je pak jistě formální vadou, již je odstraniti podle tohoto předpisu. Na pováženou tedy je jen, zda také onen obsahový nedostatek lze tímto způsobem doháněti. Tu pak nesluší zapomenouti, že i povinnost, uvést všechny námitky podle soustřed'ovací zásady, která je přece zásadou procesuálněprávní, je dána právem procesním tedy formálním. Zdržení pak nebude dlouhé, soudce stanoví krátkou 3 denní lhůtu, kterou nelze prodloužiti. Proto nebude pochybností, aby byl bezobsažný odpor vyřízen také podle § 85 c. ř. s., jak to činí rozhodnutí Vážného sb. č. 13.887. Pak bude možno, bez obavy z příkrostiti, trvati na soustřed'ovací zásadě při ústním jednání proti praksi rozh. téže sb. č. 1174, 10.223 a nepřipouštěti tu nova vůbec.

Rovněž za formální vadu bude považovati porušení předpisu, že více žalovaných, pokud nejsou zastoupeni společným advokátem, mají jmenovati společného zmocněnce pro doručení (§ 97 c. ř. s.) stejně jako předpisu, že strana nebydlící ani v obvodu krajského soudu, jenž anebo v jehož obvodě je okresní soud, který je soudem procesním, (§ 95, č. 1) resp. vystěhuje-li se z tohoto obvodu (§ 95, č. 2 c. ř. s.), je povinna jmenovati zmocněnce takového, a to docela přímo v místě procesního soudu. Ovšem porušení obou předpisů, z nichž druhý může tu býti praktický vzhledem k sudišti § 93, věty druhé, má za následek zřízení opatrovníka, nikoli postup podle § 85 c. ř. s.

Podle výsledků ústního jednání, o námitkách nařízeného, vynese soud rozsudek, kterým buď ponechá platební rozkaz v účinnosti nebo jej zruší (§ 557 c. ř. s.). Není tu pak již místo pro vlastní rozsudek pro zmeškání podle § 396 c. ř. s., nýbrž nejvýše podle § 399 c. ř. s., tedy preklusi přednesu, žalovanému písemně před jednáním nesděleného. Po podání námitek může žalobce vzít zpět žalobu jenom, vzdá-li se žalobního nároku nebo souhlasí-li žalovaný (§ 237 c. ř. s.), žalovaný může vzít zpět námitky, čímž platební příkaz obživne. To sluší podle Fiochiho (Gerichtszeitung ex 98, str. 56) vysloviti usnesením. Obživnutí platebního rozkazu plyne z úvahy, že rozsudek nevyslovuje se o nároku přímo, nýbrž o účinnosti či zrušení platebního příkazu. Po této stránce jsou námitky vlastně opravným prostředkem. Podle obdoby § 237 c. ř. s. lze vzít zpět námitky jen se souhlasem žalobcovým.

V řízení o námitkách se přezkoumává nárok in merito. Jest v nich však uplatniti i nepřislusnost soudu, arci netřeba je snad podle obdoby

§ 43 j. n. uvéstí místně před tvrzeními meritorními (rozh. Vážného sb. č. 10.088).

V. Nový směnečný řád č. 11/40 Sb. zavedl i pro případ dosavadního postihu zajišťovacího, při t. zv. nejistotě směnky, postih rovný postihu pro neplacení. V důsledku toho nastoupil tu příkaz platební na místo dosavadního zajišťovacího, podle něhož byl dlužník povinen složit směnečnou částku s příslušenstvím k soudu. Tomu se přizpůsobilo nové znění § 558 c. ř. s. podle čl. II, č. 2 uvoz. nařízení k JSŘ. Tato novelisace je tedy vlastně jenom formálním nutným důsledkem změny hmotného směnečného práva, do něhož patří výklady o rozdílu mezi postihem pro neplacení a pro nejistotu. Pro porozumění předpisům procesním budiž tu jenom stručně shrnuto, že nejistotu působí, zastavil-li dlužník platy, uvalen-li konkurs či zahájeno-li vyrovnání nebo vedena-li exekuce, na jeho jmění. Zakázal-li výstavce předložití směnku k přijetí (čl. 22, odst. 2 JSŘ), lze vésti postih i v případě výstavcova konkursu nebo vyrovnání (čl. 43 JSŘ). Směnku nutno předložit k placení, zjistiti to protestem a ten k žalobě připojiti. Pouze při konkursu nebo vyrovnání (arci při neakceptabilní trattě i výstavcovu) stačí předložití usnesení soudu o zahájení řízení nebo docela jenom vyhlášky o tom v Úředním listě (čl. 44 JSŘ).

VI. Konečně by se bylo zmíniti, že jednotný směnečný řád setřel jednu zvláštnost dosavadního směnečného práva při vydání směnečného příkazu. V tomto jediném případě měl soudce hleděti k promlčení z moci úřadu (§ 85 směn. zákona, č. 1/28 Sb.), odchylkou od zásadního předpisu § 1501 obč. zákona. To učil pro právo dřívější již Pavelka (Gerichtszeitung, roč. 1899, str. 18) s důsledkem, že se o žalobě nařídí rok k jednání. Dnes předpis o tom odpadl, aniž to nauka registrovala.

VII. Jenom pro úplnost je upozorniti na předpis § 371 ex. ř. Před podáním námitek bylo by potřebí osvědčení podle § 370 ex. ř., tak stálá judikatura, judikát č. 187, proti ojedinělým rozhodnutím (Právník 577/1902). Za to nevádí, že o námitkách bylo již zahájeno řízení, a dosud neskončeno, na př. bylo-li ponecháno v klidu podle §§ 168, 170 c. ř. s. (Nowack 1250).

Jan Stoklasa:

ÚPRAVA SPOLEČENSKÉHO KAPITÁLU U KAPITÁLOVÝCH SPOLEČNOSTÍ VE SMYSLU VLÁD. NAŘ. Č. 141/1942 SB.

Vládní nařízení ze dne 22. dubna 1942, č. 141 Sb. o rozdělování zisku v některých kapitálových společnostech a o změně jejich společenského kapitálu umožňuje kapitálovým společnostem, aby upravily zjednodušeným řízením podle oddílu II. tohoto nařízení svůj společenský kapitál. V tomto oddílu se totiž stanoví, které kapitálové společnosti mohou se zřetelem k výši společenského kapitálu provésti kapitálovou úpravu (§ 8, odst. 1), za který obchodní rok tak mohou učiniti (§ 8, odst. 2), kterých rezerv k tomu účelu lze použiti a za jakých předpokladů (§ 9), a jakým způsobem se zmíněná kapitálová úprava má státi (§ 10), jakož i jaký jest zachovati postup při usnášení a schvalování zvýhodněné úpravy společenského kapitálu (§ 11). Kapitálovými společnostmi jsou podle taxativního